

Barmhartigheid als levenshouding in de islam

Wat opvalt in de Koran – de belangrijkste rechtsbron – is dat alle hoofdstukken, behalve *soera at-Tawbah*, beginnen in de Naam van God, direct gevolgd door de eigenschappen van de Barmhartige en de meest Genadevolle. Dit duidt klaar en helder op het belang van barmhartigheid in de Qur'an en de profetische traditie.

Allereerst laat dit zien dat barmhartigheid een van de eigenschappen van God is en tegelijkertijd ook een ethische waarde vormt die in praktijk gebracht moet worden. Ten tweede staat barmhartigheid boven alle overige eigenschappen. Het handelen uit barmhartigheid is een regel die nooit ofte nimmer opgeheven wordt. Het is de regel in de omgang tussen moslims onderling en tussen moslims en niet-moslims.

Dit wordt verder bevestigd als wij zien dat de eerste soera die met ethiek te maken heeft in de edele *Qur'an*, soera *al-Fatihah* is. Deze wordt ingeluid in de Naam van God en gevolgd door zijn beide eigenschappen van barmhartigheid en genade. Dit geldt ook voor de overige hoofdstukken. Bovendien zien we dat in dezelfde soera de eigenschappen barmhartigheid en genade herhaald worden. Soera *al-Fatihah* is een soera die iedere moslim elke dag moet lezen in elke *raka'ah* (buiging). Dit betekent dat de eigenschap barmhartigheid continu herhaald wordt, tot 68 keer in 17 *raka'at*, die een moslim verplicht per

dag moet verrichten. Dit geeft een helder en duidelijk beeld van de omvang van deze edele eigenschap: de eigenschap van barmhartigheid.

Alle mensen

Er zijn heel veel overleveringen van de Profeet waarin de Heer der Werelden wordt beschreven. Tot deze overleveringen behoort wat Abu Hurayrah als metgezel van de Profeet heeft vermeld. Hij schrijft dat de Boodschapper van God zei: 'Voorwaar, Allah heeft een geschrift geschreven voordat hij de schepping schiep, waarin staat: 'mijn barmhartigheid staat boven mijn woede'. Het staat geschreven bij hem, boven zijn troon.' Dit is een heldere aankondiging dat zijn barmhartigheid boven zijn woede staat en dat zachtheid boven hardheid staat.

Als toevoeging hierbij heeft God de Boodschapper van de islam als barmhartigheid voor de mensheid en de werelden gestuurd. God de Verhevene zegt: 'Wij hebben jou enkel als barmhartigheid voor de werelden gestuurd' (21:107).

Dit heeft de Profeet in zijn persoonlijkheid

ook laten blijken, alsook in zijn manier van omgang met zijn metgezellen en zijn vijanden. Hij legde hierop de nadruk en spoorde aan tot het verwerven van deze eigenschappen en nobele waarden. Zo zei hij: 'Allah zal geen barmhartigheid tonen aan degene die niet barmhartig is voor de mensen.' Het woord 'mensen' hier is algemeen en omvat iedereen, ongeacht oorsprong of religie. Hierover zeggen de geleerden: 'Dit is algemeen en omvat barmhartigheid voor kinderen en anderen.' Het spoort aan tot het betrachten van barmhartigheid jegens alle schepselen.

Dit geldt zowel de gelovige als de ongelovige, de heerser als degene over wie geheerst wordt. Tot barmhartigheid behoort het jezelf aansporen tot het voeden van anderen, hun te drinken geven, hun lasten te dragen en te verlichten.

Een moslim is, met andere woorden, in principe barmhartig voor alle mensen, kinderen, vrouwen en ouderen, voor moslims en voor niet-moslims.

Ook de dieren

De Profeet zei ook: 'Wees barmhartig met degenen op aarde, en Degene boven de hemel zal barmhartig met jullie zijn.' 'Op aarde' omvat alles en iedereen op aarde. Zo is barmhartigheid in de moslimgemeenschap: het is een ethische waarde. Een handeling die duidt op medeleven van een mens met zijn broeders. Sterker nog, het is een barmhartigheid die verder gaat dan de mens in al zijn soorten en religieuze affiliaties. Het strekt zich uit tot dieren, vogels en insecten!

Zo vermeldde de Profeet dat een vrouw de hel is ingegoooid, omdat ze hard is geweest tegen een kat en geen barmhartigheid had met het dier. Hij zei: 'Een vrouw betrad de hel vanwege een

kat die zij had vastgebonden. Ze gaf haar niet te eten en liet haar ook niet vrij om te eten van de insecten op de aarde.'

Tot de barmhartigheid waar de islam mee is gekomen, behoort ook de oproep om dieren geen honger te laten lijden of een zwaardere last te laten dragen dan ze aankunnen. De Profeet zei, toen hij langs een kameel liep die zo'n zware last droeg dat hij bijna instortte: 'Vrees God inzake deze dieren! Berijd ze op een goede manier en voed ze op een goede manier.' En een man zei tegen de Profeet: 'O Boodschapper van Allah, ik ben barmhartig voor een schaap bij het offeren.' Hierop zei hij: 'Ook bij een schaap, als je er barmhartig voor bent, zal God barmhartig over jou zijn.'

De islam is barmhartig voor kleine vogels. De Profeet zei een keer over een vogeltje: 'Degene die voor niets een vogeltje doodt ... op de dag van de opstanding zal dit vogeltje roepen naar God: O mijn Heer! Die-en-die heeft mij voor niets gedood, hij heeft mij niet gedood om enig nut!'

Aldus is de barmhartigheid in de islam en in een moslimgemeenschap geregeld. Het zetelt in de harten van alle individuen, waardoor je ziet dat ze zacht zijn voor de zwakke, meevoelen met de droevige, zich ontfermen over de zieke en geven om de behoeftige, ook als het een dier is. Met zulke levendige harten zuivert een gemeenschap zich en wordt zo een bron van het goede en van vrede voor een ieder die zich erin en eromheen bevindt. <

Dr. Marzouk Aulad Abdellah is docent Islamitische Jurisprudentie/Fiqh en Rechtsbronnen/Usûl al-Fiqh bij het Centrum voor Islamitische Theologie (CIT), Faculteit Godgeleerdheid Vrije Universiteit Amsterdam. m.auladabdellah@vu.nl